

MANIFEST

'Tilburg van het aardgas'

8 praktische aanbevelingen voor het stadsbestuur

Naar duurzame energie, zonder gebruik van gas, zonder gedoe en zonder extra kosten, wie wil dat niet? Maar de overgang is complex doordat nog niet duidelijk is wat de beste duurzame techniek is. De energievoorziening raakt iedereen en gaat iedereen aan. Dat vraagt dus om intensieve samenwerking van de stad en de bewoners. Zo wordt alle energie en kennis benut om samen de goede stappen te zetten.

Over de technieken:

1. Alles begint met energiebesparing

De energietransitie kan alleen slagen wanneer er meer energie wordt bespaard. Tilburg doet er daarom ook goed aan om een toezegging van de gemeente uit 2015 voor verdubbeling van de energiebesparing uit te voeren.

2. Regie bij voeden en uitbreiden warmtenetten

Warmtenetten spelen al jaren een belangrijke rol in de Tilburgse warmtevoorziening. De Amercentrale in Geertruidenberg sluit waarschijnlijk snel. Neem als gemeente ook voor de burgers zichtbaar de regie bij het zoeken naar vervangende duurzame warmte die betrouwbaar, comfortabel en betaalbaar is. Ook aquathermie en aardwarmte zijn waarschijnlijk nodig, geef aan leveranciers de dringende wens mee voor deze opties. Het koppelen van warmteoverschotten op de ene plaats met warmtevraag elders in Tilburg, kan binnen enkele jaren een belangrijke warmtebron zijn voor een groot deel van de stad. Gebruik daarbij elders opgedane kennis (zoals in Geleen en Brunssum) over de benutting van deze restwarmte.

3. Steun gebruikers warmtepompen praktisch en financieel

De warmtepomp gaat deel uitmaken van de toekomstige warmtevoorziening, de vraag is alleen nog waar en hoe. Er zijn betaalbare en stille pompen nodig die het hele jaar voldoende warmte leveren. Ondersteun gebruikers van warmtepompen zodat er goede ervaringen komen. Doe dit met een bijdrage in de kosten, het stimuleren van leaseregelingen en faciliteren van collectief optreden, ook rond buurtzonneparken en buurtbatterijen. Maar vooral door praktische ondersteuning bij aanschaf en installatie, eventuele aanpassing van het elektriciteitsnetwerk en in de communicatie over de ervaringen. Zet in op het maximaal benutten van de Rijkssubsidieregeling voor warmtepompen.

4. Focus op de juiste technieken, zet niet in op houtkachels en wacht niet op waterstof

Houtkachels veroorzaken overlast en als brandstof is hout vaak niet zo duurzaam. Daarom passen houtkachels niet bij een duurzame energievoorziening in de stad. Ondersteuning van houtkachels past dus ook niet bij de energietransitie.

De potentie van waterstof is groot, maar de komende tientallen jaren is het nog geen serieuze duurzame bron voor warmte en elektriciteit in de gebouwde omgeving. Wacht daar niet op en investeer voorlopig niet in waterstof. Versnel wél de productie van zon- en windenergie.

Over gemeente en bewoners:

5. Begin met een goed (klimaat-)verhaal en hou dat vast

Zorg voor een goed verhaal dat vanuit de grote doelen verbinding legt met de wereld van de bewoner. Draag dat verhaal enthousiast uit, vanuit alle geledingen van het stadhuis. Verbind het aan mobiliteit, milieu- en natuurbeleid en geef zelf het goede voorbeeld. Wees eerlijk over proces, onzekerheden en eventuele mislukkingen. Samenwerking met burgers verkleint de onzekerheden, wees daar helder over. Neem bewoners dus serieus, geef het kader aan voor de samenwerking en schep geen valse verwachtingen. En hou dat verhaal levend: meet de vorderingen en vier die samen met alle betrokkenen.

6. Maak duidelijk wat er gaat gebeuren om van het gas af te gaan

(Til)burgers willen weten waar ze aan toe zijn. Geef aan wanneer veranderingen plaats gaan vinden en welke ontwikkelingen daaraan voorafgaan. Maak duidelijk wat op welk moment van burgers verwacht wordt, wat ze al zelf kunnen doen en welke onzekerheden er nog zijn. Geef steeds aan wat wanneer besloten wordt en door wie. Raadpleeg bewoners vóór een wijkaanpak, maak specifieke punten en wensen bekend.

Gebruik de te maken Regionale Energie (en Klimaatadaptatie) Strategie met de warmtevisie om te weten waar kansen liggen en hoe je die kunt benutten. Neem regie, betrek naast corporaties en bedrijven ook bewoners op allerlei manieren zodat iedereen meegenomen wordt, inbreng kan hebben en dat ook voelt.

7. Zet bewoner centraal, begin klein en kies een gepast tempo

Zorg dat je een verhaal hebt over kleine stappen en vanuit de bewoner. Die zijn immers onzeker en bezig met kosten, gedoe en planning. Klein beginnen kan door energie te besparen zonder veel kosten, maar met wel iets te winnen. Stel centraal dat de burger ziet wat hij zelf kan doen en hoe dat bijdraagt aan het grote verhaal. Laat het leuk zijn, biedt bewoners de mogelijkheid om het samen te doen, zodat ze ervaring opdoen in het samenwerken, en volg de effecten van de ingrepen met elkaar. Zo zijn volgende, grotere ingrepen beter met elkaar op te pakken. Overval burgers niet met gehaast te nemen besluiten, benoem de onzekerheden en geef ruimte voor het wegnemen daarvan.

8. Bewoners dragen bij, draag bij aan bewoners

Vergroot de zekerheid van een initiatief door steun van onafhankelijke en betrouwbare experts bij de technische uitwerking aan te bieden. Dat gaat om het beoordelen van offertes, plannen en bedrijven en bij de begeleiding. Help waar nodig bij de financiering van de aanpassingen.

Burgers kunnen door samen te werken bepaalde bronnen beter haalbaar maken. Ook binnen een wijk/straat/blok wonen verschillende mensen die het op een verschillende manier oppakken. Om die collectief te laten handelen is energie, tijd en begrip nodig. Ondersteun bewoners bij die samenwerking met experts en middelen, ook organisatorisch en juridisch. Geef waar mogelijk ruimte in de vergunningssfeer en ondersteun de communicatie, bij voorbeeld met demonstratiemodellen en (mobiele) energiewinkels met professionele hulp voor de klusser. Faciliteer geen onderzoek dat gericht is op alternatieven buiten de gestelde kaders, verzamelen algemene informatie en dat geen voortgang biedt. Leer van de ervaringen van bewoners bij de woningverbetering van de Beethovenlaan en het centraal-woonproject De Meenthe aan de Vlashoflaan en van de bewonersparticipatie bij het Spoorpark.

Tilburg, 20 september 2019

Tot stand gekomen onder redactie van Milieucafé Tilburg